

नेपाल राजपत्र

श्री ५ को सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ३६) काठमाडौं, मंसिर २५ गते २०४३ साल (अतिरिक्ताङ्क ३७)

भाग २

श्री ५ को सरकार

कानून तथा न्याय मन्त्रालय

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट राष्ट्रिय पञ्चायतको सल्लाह र सम्मतिले बनाइबक्सेको तल लेखिएबमोजिमको ऐन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको छ ।

२०४३ सालको ऐन नं. २१

स्वस्तिश्री गिरिराजचक्रचूडामणि नरनारायणेत्यादि
विविध विरुदावली विराजमान मानोन्नत महेन्द्रमाला परम
नेपालप्रतापभास्कर ओजस्विराजन्य परम गौरवमय तेजस्वी
त्रिभुवनप्रजातन्त्रश्रीपद परम उज्ज्वल कीर्तिमय नेपालश्रीपद
परम प्रोज्ज्वल नेपालतारा परम पवित्र ॐरामपट्ट परम ज्योतिर्मय
सुविख्यात त्रिशक्तिपट्ट परम सुप्रसिद्ध प्रबल गोरखादक्षिणबाहु
परमाधिपति अतिरथी परम सेनाधिपति श्री श्री श्री श्री
श्रीमन्महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव देवानाम्
सदा समरविजयिनाम् ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

महेन्द्र संस्कृत विश्वविद्यालयको स्थापना गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावना : नेपाल अधिराज्यमा संस्कृत शिक्षालाई उच्चतम तहसम्म सुव्यवस्थित गर्न संस्कृत विद्याले विविध क्षेत्रमा प्राप्त गर्दै आएका विशेष उपलब्धिहरूलाई समयानुसार अध्ययन, अनुसन्धान, संरक्षण र सम्बर्द्धन गर्न, परम्परागत धर्म र नैतिक मान्यता, सदाचार र सच्चरित्रताको परिपालना गर्दै नेपाल अधिराज्यलाई संस्कृत विद्याको ज्ञान र प्रेरणा प्राप्त गर्ने केन्द्रको रूपमा विकास गर्न, र

नेपाल अधिराज्यमा अति प्राचीन समयदेखि नै राजसंस्थाबाट प्राप्त हुँदै आएको संस्कृत विद्याको गौरवमय संरक्षणको प्रतीकस्वरूप स्वर्गीय श्री ५ महेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवका पुण्यस्मृतिमा संस्कृत विश्वविद्यालय स्थापना गर्न बाञ्छनीय भएकोले,

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट राष्ट्रिय पञ्चायतको सल्लाह र सम्मतिले यो ऐन बनाइबक्सको छ ।

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यस ऐनको नाम “महेन्द्र संस्कृत विश्वविद्यालय ऐन, २०४३” रहेको छ ।

(२) यस ऐनका दफा १,३,४,१४,१५,१६, १७ र १८ तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछन् र अन्य दफाहरू श्री ५ को सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछन् ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,—

(क) “विश्वविद्यालय” भन्नाले यो ऐनबमोजिमको महेन्द्र संस्कृत विश्वविद्यालय सम्झनुपर्छ ।

(ख) “सभा” भन्नाले दफा ४ बमोजिमको विश्वविद्यालय सभा सम्झनुपर्छ ।

(ग) “कार्यकारी परिषद्” भन्नाले दफा ६ बमोजिमको कार्यकारी परिषद् सम्झनुपर्छ ।

(घ) “प्राज्ञिक परिषद्” भन्नाले दफा ८ बमोजिमको प्राज्ञिक परिषद् सम्झनुपर्छ ।

(ङ) “परीक्षा समिति” भन्नाले दफा २६ बमोजिमको परीक्षा समिति सम्झनुपर्छ ।

(च) “केन्द्रीय कार्यालय” भन्नाले उप-कुलपति, शिक्षाध्यक्ष र कुल-सचिवको कार्यालयहरूको सामूहिक रूपलाई जनाउँछ ।

(छ) “विद्यापीठ” भन्नाले यो ऐनबमोजिमका विद्यापीठ सम्झनुपर्छ ।

(२)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(ज) “प्राचार्य” भन्नाले विद्यापीठका प्रमुख सम्झनुपर्छ ।
 (झ) “शिक्षक” भन्नाले विश्वविद्यालयमा शिक्षा प्रदान गर्ने प्राध्यापक, सह-प्राध्यापक, उप-प्राध्यापक तथा सहायक प्राध्यापक सम्झनुपर्छ र सो शब्दले विश्वविद्यालयका विभिन्न तहका प्रशिक्षक तथा यस ऐनअन्तर्गत बनेको नियममा शिक्षक भनी तोकिएको व्यक्तिलाई समेत जनाउँछ ।

(ञ) “तोकिएको” वा “तोकिएबमोजिम” भन्नाले यस ऐनअन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिएबमोजिम सम्झनुपर्छ ।

३. विश्वविद्यालयको स्थापना: (१) संस्कृतको उच्च शिक्षा सञ्चालनको लागि एक विश्वविद्यालयको स्थापना हुनेछ ।

(२) विश्वविद्यालय अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला एक सङ्गठित संस्था हुनेछ । यस कामको निमित्त आफ्नो एउटा छाप हुनेछ र यसले चल-अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्ने, भोग गर्ने, धितो-बन्धक राख्न र बेच-बिखन गर्नसमेत सक्नेछ । यसले आफ्नो नामबाट नालेस उजूर गर्न र यसउपर पनि सोही नामबाट नालेस उजूर लाग्न सक्नेछ ।

(३) विश्वविद्यालयको केन्द्रीय कार्यालय दाङमा रहनेछ ।

४. विश्वविद्यालय सभाको गठन: (१) देहायका सदस्यहरू भएको एउटा विश्व-विद्यालय सभा हुनेछ :-

(क) कुलपति	- अध्यक्ष
(ख) सह-कुलपति	- उपाध्यक्ष
(ग) बडा गुरुज्यू	- सदस्य
(घ) उप-कुलपति	- सदस्य
(ङ) राष्ट्रिय पञ्चायतका सदस्यहरूमध्येबाट दुई जना	- सदस्य
(च) राष्ट्रिय योजना आयोगको सदस्य (शिक्षा)	- सदस्य
(छ) सचिव, शिक्षा तथा संस्कृति मन्त्रालय	- सदस्य
(ज) सचिव, अर्थ मन्त्रालय	- सदस्य
(झ) शिक्षाध्यक्ष	- सदस्य-सचिव
(ञ) कुल-सचिव	- सदस्य
(ट) प्राचार्यहरूमध्येबाट एक जना	- सदस्य
(ठ) प्राध्यापकहरूमध्येबाट एक जना	- सदस्य
(ड) कुलपतिबाट मनोनीत शिक्षाविद्हरू दुई जना	- सदस्य
(ढ) चन्दादाताहरूमध्येबाट एक जना	- सदस्य
(ण) अञ्चलाधीश, राप्ती अञ्चल	- सदस्य
(त) विद्यार्थीहरूमध्येबाट एक जना	- सदस्य

(३)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(२) पदेन सदस्यहरूबाहेक सभाका अन्य सबै सदस्यहरू कुलपतिबाट तीन वर्षको लागि मनोनीत गरिनेछ । विद्यार्थी प्रतिनिधिको पदावधि एक वर्षको हुनेछ ।

५. सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार: सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ:-

- (क) संस्कृत उच्च शिक्षाका लागि विद्यापीठहरूको स्थापना, सञ्चालन र प्रबन्ध गर्ने,
- (ख) उत्तर मध्यमा, शास्त्री, आचार्य, विद्यावारिधि उपाधिहरूको स्थापना गर्ने, प्रदान गर्ने,
- (ग) विश्वविद्यालयको वार्षिक कार्यक्रमलाई स्वीकृति दिने र वार्षिक बजेट पारित गर्ने,
- (घ) विश्वविद्यालयका नियमहरू पारित गर्ने,
- (ङ) विश्वविद्यालयलाई मार्गदर्शन दिने,
- (च) विश्वविद्यालयको वार्षिक प्रतिवेदनमाथि छलफल गर्ने र कार्यक्रमको मूल्याङ्कन गर्ने,
- (छ) लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमाथि छलफल गर्ने र स्वीकृति दिने,
- (ज) शैक्षिक तथा प्रशासनिक कामका लागि आवश्यक शिक्षक तथा कर्मचारी दरबन्दी स्वीकृत गर्ने, र
- (झ) आवश्यकतानुसार विशेष समितिहरू गठन गर्ने ।

६. कार्यकारी परिषद्को गठन: (१) विश्वविद्यालयको देहायका सदस्यहरू भएको

एउटा कार्यकारी परिषद् हुनेछ:-

(क) उप-कुलपति	- अध्यक्ष
(ख) शिक्षाध्यक्ष	- सदस्य
(ग) कुल-सचिव	- सदस्य
(घ) प्राचार्यहरूमध्येबाट एक जना	- सदस्य
(ङ) प्राध्यापकहरूमध्येबाट एक जना	- सदस्य

(२) उपदफा (१) को खण्ड (घ) र (ङ) का सदस्यहरूको मनोनयन सभाले तीन वर्षको लागि गर्नेछ ।

७. कार्यकारी परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार: कार्यकारी परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ:-

- (क) सभाको निर्णय र निर्देशनहरू कार्यान्वयन गर्ने,
- (ख) राष्ट्रिय शिक्षा समितिले दिएका निर्देशनहरूको पालना गर्ने,

(४)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

- (ग) सभामा प्रस्तुत हुने कार्यक्रम, बजेट, प्रगति विवरण, लेखापरीक्षण प्रतिवेदन र अन्य प्रस्तावहरू तयार गर्ने,
- (घ) विश्वविद्यालयलाई प्राप्त दान-दातव्य ग्रहण गर्ने,
- (ङ) विश्वविद्यालयको कोष र चल-अचल सम्पत्तिको संरक्षण गर्ने र सभाको नीति तथा निर्देशनभित्र रही आवश्यकतानुसार बेच-बिखन गर्ने,
- (च) विश्वविद्यालय अन्तर्गत सञ्चालित कार्यहरूको रेखदेख गर्ने,
- (छ) विश्वविद्यालयसम्बन्धी नियमहरूको मस्यौदा तयार गर्ने र सभामा पेश गर्ने, र
- (ज) विश्वविद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारी एवं विद्यापीठका प्राचार्य-हरूको नियुक्ति गर्ने ।

८. प्राज्ञिक परिषद्को गठन: (१) विश्वविद्यालयको शैक्षिक तथा प्राज्ञिक क्षेत्रमा प्रमुख निकायको रूपमा देहायका सदस्यहरू भएको एउटा प्राज्ञिक परिषद् हुनेछ:-

- (क) उप-कुलपति - अध्यक्ष
- (ख) शिक्षाध्यक्ष - सदस्य-सचिव
- (ग) कुल-सचिव - सदस्य
- (घ) विषय समितिका अध्यक्षहरूमध्येबाट दुई जना - सदस्य
- (ङ) प्राचार्यहरूमध्येबाट दुई जना - सदस्य
- (च) प्राध्यापक वा वरिष्ठ शिक्षकहरूमध्येबाट दुई जना - सदस्य
- (२) पदेन सदस्यहरूबाहेक अन्य सदस्यहरूको मनोनयन सभाबाट हुनेछ ।
- (३) पदेन सदस्यहरूबाहेक अन्य सदस्यहरूको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ ।

९. प्राज्ञिक परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार : प्राज्ञिक परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ:-

- (क) विश्वविद्यालयको शैक्षिक प्राज्ञिक कुरामा मुख्य निकायका रूपमा कार्य गर्ने,
- (ख) विश्वविद्यालयमा हुने अध्ययन अध्यापनको गुणस्तर, पाठ्यक्रम, परीक्षाको स्तर र किसिम, मूल्याङ्कन विधिहरू, शिक्षण सामग्रीहरू, छात्र भर्नासम्बन्धी संख्या र योग्यता निर्धारण गर्ने,
- (ग) अनुसन्धानसम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्ने र अनुसन्धान कार्यक्रमहरूमा स्वीकृति प्रदान गर्ने,
- (घ) विद्यार्थीहरूको शैक्षिक कार्यक्रमको मूल्याङ्कन गर्ने,

(५)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

- (ड) शिक्षण र अनुसन्धानको स्तर तोक्ने,
(च) उपाधि र मानार्थ उपाधिहरूको व्यवस्था गर्ने,
(छ) विभिन्न तहका निमित्त शिक्षकको न्यूनतम योग्यता तोक्ने ।
१०. विश्वविद्यालयको सङ्गठन: (१) कुलपति, सह-कुलपति, केन्द्रीय कार्यालय र विद्यापीठहरूको सामूहिक रूप नै विश्वविद्यालयको स्वरूप हुनेछ ।
(२) उच्च शिक्षाको लागि तोकिएका विषयहरूमा तोकिएका विद्यापीठहरू रहनेछन् ।
(३) विद्यापीठको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिएबमोजिम हुनेछ ।
११. जिम्मेवारी र अधिकार प्रत्यायोजन: (१) यो ऐन वा यस ऐनअन्तर्गत बनेका नियम वा विनियममा अन्यथा लेखिएकोमा बाहेक अन्य सम्पूर्ण अधिकार सभामा निहित रहनेछ ।
(२) सभाले यो ऐन वा यस ऐनअन्तर्गत बनेका नियम वा विनियममा उल्लेख गरिएका आफ्ना अधिकारहरूमध्ये सबै वा केही अधिकारहरू कार्यकारी परिषद्, प्राज्ञिक परिषद् तथा अन्य पदाधिकारीहरूलाई वा तोकिएबमोजिम स्थापना गरिएका समितिलाई सुम्पन सक्नेछ ।
१२. धर्म, जाति, जात, वर्ण, लिंग वा मतको आधारमा भेदभाव नगरिने: धर्म, जाति, जात, वर्ण, लिंग वा कुनै मतको आधारमा कुनै व्यक्तिलाई विश्वविद्यालयको कुनै पद वा कुनै स्नातकोत्तर उपाधि, स्नातक उपाधि, प्रमाणपत्र वा अन्य शैक्षिक उपाधि हासिल गर्न वा अध्ययन गर्न वा सुविधा पाउनबाट वञ्चित गरिनेछैन ।
१३. पदाधिकारीहरू: विश्वविद्यालयका पदाधिकारीहरू देहायबमोजिम हुनेछन्:-
(क) कुलपति
(ख) सह-कुलपति
(ग) उप-कुलपति
(घ) शिक्षाध्यक्ष
(ङ) कुल-सचिव
(च) प्राचार्यहरू
(छ) अन्य पदाधिकारीहरू
१४. कुलपति: (१) श्री ५ महाराजाधिराज विश्वविद्यालयको कुलपति होइबक्सनेछ ।
तर मौसुफबाट चाहिबक्सेमा अन्य कुनै व्यक्तिलाई एक पटकमा चार वर्षका लागि कुलपति पदमा मनोनीत गर्न सकिबक्सनेछ ।

(२) कुलपति विश्वविद्यालयको प्रमुख र सभाको अध्यक्ष हुनेछ। निज उपस्थित रहेको अवस्थामा निजले सभाको बैठकमा र विश्वविद्यालयको दीक्षान्त समारोहमा अध्यक्षको आसन ग्रहण गर्नेछ।

(३) कुलपतिलाई विश्वविद्यालय वा विश्वविद्यालयसंग सम्बन्धित जुनसुकै विषय वा वस्तुको निरीक्षण वा जाँचबुझ गर्ने गराउने अधिकार हुनेछ।

(४) यो ऐन वा यस ऐनअन्तर्गत बनेका नियम वा विनियम विपरीत भएका जुनसुकै कार्यलाई पनि कुलपतिबाट रद्द गर्न सकिनेछ।

(५) कुलपतिको अन्य अधिकार तोकिएबमोजिम हुनेछ।

१५. सह-कुलपति: (१) श्री ५ को शिक्षामन्त्री विश्वविद्यालयको सह-कुलपति हुनेछ।

तर शिक्षामन्त्रीको स्थान रिक्त भएको अवस्थामा कुलपतिबाट अन्य कुनै व्यक्तिलाई सह-कुलपति पदमा नियुक्ति गरिनेछ र शिक्षामन्त्रीको स्थान रिक्त भएको अवस्था सम्म मात्र निजले सह-कुलपति पदको काम सम्हाल्नेछ।

(२) कुलपतिको अनुपस्थितिमा सह-कुलपतिले कुलपतिको कार्यभार सम्हाल्नेछ।

१६. उप-कुलपति: (१) विश्वविद्यालयको उप-कुलपति पदमा नियुक्तिका लागि सिफारिश पेश गर्न कुलपतिबाट सभाका सदस्यहरूमध्येबाट तीनजनाको एक समिति गठन हुनेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम गठित समितिले कुलपतिसमक्ष उप-कुलपतिको पदको लागि कम्तीमा तीन जनाको नामावलीको सिफारिश पेश गर्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम पेश भएको सिफारिशउपर विचार भई कुलपतिबाट उप-कुलपतिको नियुक्ति हुनेछ।

(४) उप-कुलपतिको कार्यकाल एक पटकमा चार वर्षको हुनेछ।

(५) उप-कुलपतिको अनुपस्थितिमा निजको काम चलाउने सम्बन्धमा कुलपतिबाट व्यवस्था भएबमोजिम हुनेछ।

(६) उपदफा (५) बमोजिम व्यवस्था नभएसम्म शिक्षाध्यक्षले उप-कुलपतिको काम चलाउनेछ।

(७) उप-कुलपति पूरा समय काम गर्ने वैतनिक पदाधिकारी हुनेछ। निजको पारिश्रमिक र सेवाका अन्य शर्तहरू तोकिएबमोजिम हुनेछन्।

(८) उप-कुलपति विश्वविद्यालयको प्रमुख प्रशासकीय तथा शैक्षिक पदाधिकारी हुनेछ।

५२३

(७)

५२४

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(६) कुलपति र सह-कुलपति दुवैको अनुपस्थितिमा विश्वविद्यालयको दीक्षान्त समारोह र सभामा उप-कुलपतिले अध्यक्षता गर्नेछ ।

(१०) यो ऐन वा यस ऐनअन्तर्गत बनेको नियमको पालन गर्नु गराउनु उप-कुलपतिको कर्तव्य हुनेछ र यसको प्रयोजनको निमित्त उप-कुलपतिको विचारमा तुरुन्त कुनै कम कारवाही नगरी नहुने आकस्मिक अवस्था आईपरेको छ भन्ने लागेमा निजले उचित र आवश्यक देखेको काम कारवाही गर्न सक्नेछ र त्यसको सूचना सकभर चाँडो सम्बन्धित पदाधिकारी वा अङ्गलाई दिनेछ ।

(११) उप-कुलपतिले सभाको निर्णय वा आदेशलाई कार्यान्वयन गर्नेछ ।

(१२) विश्वविद्यालयको सबै काम कारवाहीउपर उप-कुलपतिको सामान्य नियन्त्रण रहनेछ ।

(१३) सभामा पेश हुने सबै विषयहरू उप-कुलपतिमार्फत् पेश गरिनेछ ।

(१४) उप-कुलपतिको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

१७. शिक्षाध्यक्ष: (१) विश्वविद्यालयको शिक्षाध्यक्षको नियुक्ति कुलपतिबाट एक पटकमा चार वर्षको लागि हुनेछ ।

(२) शिक्षाध्यक्ष पूरा समय काम गर्ने वैतनिक पदाधिकारी हुनेछ ।

(३) शिक्षाध्यक्षको अनुपस्थितिमा शिक्षाध्यक्षको काम चलाउन कुलपतिले कुल-सचिवलाई नियुक्त गर्नेछ ।

(४) शिक्षाध्यक्षले सभाको निर्णय वा आदेशलाई प्रमाणित गर्नेछ ।

(५) विश्वविद्यालयको शैक्षिक प्रशासन शिक्षाध्यक्षको रेखदेखमा रहनेछ ।

(६) शिक्षाध्यक्षको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तथा निजको पारिश्रमिक र सेवाका शर्त तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

१८. कुल-सचिव: (१) विश्वविद्यालयको कुल-सचिवको नियुक्ति कुलपतिबाट एक पटकमा चार वर्षको लागि हुनेछ ।

(२) कुल-सचिव पूरा समय काम गर्ने वैतनिक पदाधिकारी हुनेछ ।

(३) कुल-सचिवको रेखदेखमा विश्वविद्यालयको सामान्य प्रशासन कोष रहनेछ र विश्वविद्यालयले अपनाउने आर्थिक नीतिको सम्बन्धमा निजले आफूलाई उपयुक्त लागेको सल्लाह सभालाई दिनेछ ।

(८)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(४) सभामा पेश गरिने विश्वविद्यालयको आय-व्ययको वार्षिक अनुमान तयार गर्ने, छात्रहरूको नाम दर्ता गर्ने र प्रमाणपत्रको व्यवस्था गर्ने जिम्मेवारी कुल-सचिवको हुनेछ ।

(५) कुल-सचिवले विश्वविद्यालयको हिसाब-किताब तोकिएबमोजिम जाँचन लगाई त्यसको प्रतिवेदन सभामा पेश गर्नेछ ।

(६) कुल-सचिवको अन्य काम, कर्तव्य, अधिकार तथा निजको पारिश्रमिक र सेवाका शर्त तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

१९. प्राचार्य तथा अन्य पदाधिकारी: दफा १३ को खण्ड (च) र (छ) मा उल्लेख भएका प्राचार्यहरू र अन्य पदाधिकारीहरूको नियुक्ति सेवाका शर्तहरू, काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिएबमोजिम हुनेछन् ।

२०. विश्वविद्यालय कोष र त्यसको सञ्चालन र प्रयोग: (१) विश्वविद्यालयको एक कोष रहनेछ, जसमा देहायका रकमहरू रहनेछन्:-

- (क) श्री ५ को सरकारले विश्वविद्यालयलाई दिएको रकम,
- (ख) विश्वविद्यालयले सापटी लिएको रकम,
- (ग) विश्वविद्यालयको लागि प्राप्त सबै रकम,
- (घ) विश्वविद्यालयको लागि दान-दातव्य र आर्थिक सहायता स्वरूप दिइएको रकम, र

(ङ) मासिक शुल्क तथा अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(२) विश्वविद्यालय कोषको रकम तोकिएको बैंकमा खाता खोली जम्मा गरिनेछ ।

(३) उक्त कोषको सञ्चालन तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

(४) विश्वविद्यालयको रकम तोकिएको काममा प्रयोग गरिनेछ ।

२१. आय-व्ययको वार्षिक अनुमान र हिसाब-किताब: (१) विश्वविद्यालयको आय-व्ययको वार्षिक तथा पूरक अनुमान कुल-सचिवमार्फत् सभामा पेश गरिनेछ ।

(२) विश्वविद्यालयको हिसाब तोकिएबमोजिम राखिनेछ ।

२२. लेखा परीक्षण: विश्वविद्यालयको लेखा परीक्षण तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

२३. संस्कृत अध्ययन संस्थान विद्यापीठमा परिणत हुने: (१) यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत नेपाल अधिराज्यमा चालू भइरहेका संस्कृत अध्ययन संस्थान अन्तर्गतका शिक्षण संस्थाहरू यो ऐन प्रारम्भ भएपछि विद्यापीठमा परिणत हुनेछन् ।

(२) प्रत्येक विद्यापीठको प्रमुख प्राचार्य हुनेछ ।

२२२ (६) आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

२४. राष्ट्रिय विकास सेवा: (१) उच्च शिक्षाको तोकिएको तहमा अध्ययन गर्ने सबै विद्यार्थीहरूलाई तोकिएबमोजिम राष्ट्रिय विकास सेवामा काम लगाएपछि मात्र विश्वविद्यालयले सो तहको उपाधि प्रदान गर्नेछ ।

(२) राष्ट्रिय विकास सेवा सञ्चालनार्थ शिक्षाध्यक्षअन्तर्गत राष्ट्रिय विकास सेवा शाखा रहनेछ ।

२५. छनौट समिति: विश्वविद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको नियुक्तिको लागि सिफारिश गर्न तोकिएबमोजिम छनौट समिति गठन हुनेछ ।

२६. परीक्षा समिति: यो ऐनअन्तर्गत परीक्षा सञ्चालनसम्बन्धी सबै व्यवस्थाको लागि तोकिएबमोजिम परीक्षा समिति गठन हुनेछ ।

२७. छनौट समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार: छनौट समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

२८. परीक्षा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार: परीक्षा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

२९. विश्वविद्यालयमा भर्ना हुन चाहिने योग्यता: देहायको परीक्षा उत्तीर्ण भएका विद्यार्थी-हरूलाई तोकिएबमोजिम विश्वविद्यालयमा भर्ना गरिनेछ:-

(क) तोकिएको विषय र स्तरमा माध्यमिक शिक्षा उत्तीर्ण परीक्षा (स्कूल लिभिग सर्टिफिकेट एक्जामिनेशन), वा

(ख) खण्ड (क)मा उल्लिखित परीक्षाको समान भनी विश्वविद्यालयले तोकेको अरु कुनै परीक्षा ।

३०. वार्षिक प्रतिवेदन: विश्वविद्यालयको वार्षिक प्रतिवेदन तोकिएको अवधिभित्र सभामा पेश गरिनेछ र सो प्रतिवेदनलाई सभाले वार्षिक बैठकमा विचार गरी संशोधन गरी वा नगरी पारित गर्नेछ ।

३१. मनोनयन: यो ऐनबमोजिम सभाका सदस्यहरूको मनोनयन र सदस्यहरूको रिक्त स्थानको पूर्ति तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

३२. काम-कारवाही अवैध नमानिने: विश्वविद्यालयको कुनै पदाधिकारीको स्थान रिक्त भै वा कुनै पदाधिकारीको नियुक्ति वा कुनै अङ्गको गठनमा त्रुटी भै काम-कारवाही भएको रहेछ भने सो कारणले मात्र त्यस्तो काम-कारवाही अवैध मानिनेछैन ।

३३. सेवा-शर्तको विवादसम्बन्धी व्यवस्था: विश्वविद्यालय र विश्वविद्यालयका कुनै पदाधिकारी वा शिक्षक वा कर्मचारीबीच सेवा-शर्त सम्बन्धमा उठेको कुनै पनि विवादको निर्णय तोकिएबमोजिम हुनेछ ।
३४. असल नियतले काम गरेकोमा बचाउ: यो ऐनबमोजिम असल नियत लिई गरेको वा गर्न खोजेको कुनै कामको सम्बन्धमा विश्वविद्यालय वा विश्वविद्यालयको कुनै पदाधिकारीउपर मुद्दा चलाउने वा अन्य कुनै कारवाही गरिनेछैन ।
३५. विश्वविद्यालयलाई छुट र सुविधा: प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि विश्वविद्यालयको रजिष्ट्रेशन गर्नु पर्ने जुनसुकै लिखत रजिष्ट्रेशन गर्नु परेमा रजिष्ट्रेशन-दस्तुर लाग्नेछैन ।
३६. नियम र विनियम बनाउने अधिकार: यो ऐनको उद्देश्य कार्यान्वित गर्न विश्व-विद्यालयले आवश्यक नियम र विनियम बनाउन सक्नेछ ।

लालमोहर सदर मिति:- २०४३।०।२५।४

आज्ञाले,
ध्रुववरसिंह थापा
श्री ५ को सरकारको सचिव

